

ЗАКОН УКРАЇНИ

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>

(чинний у редакції від 20 травня 2020 року)

Про професійну (професійно-технічну) освіту

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 32, ст. 215)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
[№ 652-XIV від 13.05.99](#), ВВР, 1999, № 26, ст.218
[№ 860-IV від 22.05.2003](#), ВВР, 2003, № 37, ст.300
[№ 1158-IV від 11.09.2003](#), ВВР, 2004, № 8, ст.67
[№ 1344-IV від 27.11.2003](#), ВВР, 2004, № 17-18, ст.250
[№ 3167-IV від 01.12.2005](#), ВВР, 2006, № 12, ст.104
[№ 489-V від 19.12.2006](#), ВВР, 2007, № 7-8, ст.66
[№ 107-VI від 28.12.2007](#), ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду [№ 10-рп/2008 від 22.05.2008](#)}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
[№ 309-VI від 03.06.2008](#), ВВР, 2008, № 27-28, ст.253
[№ 5026-VI від 22.06.2012](#), ВВР, 2013, № 22, ст.216
[№ 5460-VI від 16.10.2012](#), ВВР, 2014, № 2-3, ст.41
[№ 5498-VI від 20.11.2012](#), ВВР, 2013, № 52, ст.729
[№ 76-VIII від 28.12.2014](#), ВВР, 2015, № 6, ст.40
[№ 425-VIII від 14.05.2015](#), ВВР, 2015, № 30, ст.271
[№ 498-VIII від 02.06.2015](#), ВВР, 2015, № 31, ст.294
[№ 1838-VIII від 07.02.2017](#), ВВР, 2017, № 11, ст.104
[№ 2300-VIII від 27.02.2018](#), ВВР, 2018, № 14, ст.79
[№ 2443-VIII від 22.05.2018](#), ВВР, 2018, № 33, ст.250
[№ 2541-VIII від 06.09.2018](#), ВВР, 2018, № 43, ст.345
[№ 474-IX від 16.01.2020](#)}

{Установити, що у 2016 році норми і положення [статей 41 та 44](#), [абзацу третього частини другої статті 47](#) цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України згідно із Законом [№ 928-VIII від 25.12.2015](#)}

{У тексті Закону слова "Міністерство економіки України" в усіх відмінках замінено словами "центральный орган виконавчої влади з питань економічної політики" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 860-IV від 22.05.2003](#)}

{У тексті Закону слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти" у відповідному відмінку; слова "Міністерство праці та соціальної політики" та "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

{У тексті Закону слова "інвалід" та "дитина-інвалід" в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами "особа з інвалідністю" та "дитина з інвалідністю" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом [№ 2443-VIII від 22.05.2018](#)}

{У назві та тексті Закону слова "професійно-технічна освіта", "професійно-технічний навчальний заклад", "навчальний заклад", "вищий навчальний заклад", "учні, слухачі", "заклад і установа професійно-технічної освіти", "сфера освіти", "державна політика у сфері освіти", "навчальна програма", "директор", "професійно-технічне навчання" в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами "професійна (професійно-технічна) освіта", "заклад професійної (професійно-технічної) освіти", "заклад освіти", "заклад вищої освіти", "здобувачі освіти", "заклад освіти та установа професійної (професійно-технічної) освіти", "сфера освіти і науки", "державна політика у сфері освіти і науки", "освітня програма", "керівник", "професійне (професійно-технічне) навчання" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти, створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих робітниках.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Законодавство України про професійну (професійно-технічну) освіту

Законодавство України про професійну (професійно-технічну) освіту базується на [Конституції України](#) і складається з [Закону України](#) "Про освіту", цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Законодавство України в галузі професійної (професійно-технічної) освіти обов'язкове для застосування на території України незалежно від форм власності та підпорядкування закладів освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти.

Стаття 2. Завдання Закону України "Про професійну (професійно-технічну) освіту"

Завданням цього Закону є регулювання суспільних відносин в галузі професійної (професійно-технічної) освіти з метою:

забезпечення громадянам України, у тому числі особам з особливими освітніми потребами, а також іноземцям та особам без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, права на здобуття професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, перепідготовку та підвищення кваліфікації;

{Абзац другий статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці робітниках;

сприяння в реалізації державної політики зайнятості населення;

забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку установ професійної (професійно-технічної) освіти та закладів професійної (професійно-технічної) освіти різних форм власності та підпорядкування.

Стаття 3. Професійна (професійно-технічна) освіта

{Назва статті 3 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Професійна (професійно-технічна) освіта є складовою системи освіти України. Професійна (професійно-технічна) освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури. Професійна (професійно-технічна) освіта здобувається у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

{Частина перша статті 3 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Професійне (професійно-технічне) навчання - складова професійної (професійно-технічної) освіти. Професійне (професійно-технічне) навчання передбачає формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності, перспектив її кар'єрного зростання впродовж життя.

{Частина друга статті 3 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Професійна (професійно-технічна) освіта забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації.

{Частина третя статті 3 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Допрофесійна підготовка - це здобуття початкових професійних знань, умінь особами, які раніше не мали робітничої професії.

{Статтю 3 доповнено частиною четвертою згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Первинна професійна підготовка - це здобуття професійної (професійно-технічної) освіти особами, які раніше не мали робітничої професії, або спеціальності іншого освітньо-кваліфікаційного рівня, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації, необхідний для продуктивної професійної діяльності.

{Частина п'ята статті 3 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Перепідготовка робітників - це професійне (професійно-технічне) навчання, спрямоване на оволодіння іншою професією робітниками, які здобули первинну професійну підготовку.

Підвищення кваліфікації робітників - це професійне (професійно-технічне) навчання робітників, що дає можливість розширювати і поглиблювати раніше здобуті професійні знання, уміння і навички на рівні вимог виробництва чи сфери послуг.

Інклюзивне професійне (професійно-технічне) навчання - система освітніх послуг для здобуття професії або професійних навичок особами з особливими освітніми потребами, гарантованих державою.

{Статтю 3 доповнено частиною восьмою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 4. Система професійної (професійно-технічної) освіти

Система професійної (професійно-технічної) освіти складається з закладів професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від форм власності та підпорядкування, що проводять діяльність у галузі професійної (професійно-технічної) освіти, навчально-методичних, науково-методичних, наукових, навчально-виробничих, навчально-комерційних, видавничо-поліграфічних, культурно-освітніх, фізкультурно-оздоровчих, обчислювальних та інших підприємств, установ, організацій та органів управління ними, що здійснюють або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників.

{Стаття 4 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Стаття 5. Право на здобуття професійної (професійно-технічної) освіти

Громадяни України мають рівні права на здобуття професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до своїх здібностей і нахилів. Обмеження допускаються за медичними та віковими показниками, а також показниками професійної придатності, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Професійна (професійно-технічна) освіта здобувається громадянами України в державних і комунальних закладах професійної (професійно-технічної) освіти безоплатно, за рахунок держави, а у державних та комунальних акредитованих вищих професійно-технічних навчальних училищах та центрах професійної освіти - у межах державного та/або регіонального замовлення безоплатно, на конкурсній основі.

{Частина друга статті 5 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються правом на здобуття професійної (професійно-технічної) освіти нарівні з громадянами України.

Інші іноземці оплачують своє навчання, якщо інше не передбачене законодавством або міжнародними договорами України.

Держава створює умови для здобуття професійної (професійно-технічної) освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечує виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти.

{Статтю 5 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Громадяни, які мають базову загальну середню освіту, можуть одночасно із набуттям професії здобувати повну загальну середню освіту у закладі професійної (професійно-технічної) освіти або в іншому закладі освіти.

Громадяни, які за станом здоров'я, сімейними обставинами, а також з інших поважних причин не можуть одночасно із набуттям професії здобувати повну загальну середню освіту або не мають базової загальної середньої освіти, особи, які потребують соціальної допомоги і реабілітації, можуть здобувати робітничу кваліфікацію з професій, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

{Частина статті 5 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 3167-IV від 01.12.2005](#)}

Розділ II УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Стаття 6. Органи управління професійною (професійно-технічною) освітою

До органів управління професійною (професійно-технічною) освітою належать:

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки;

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки;

центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти;

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації, а також створені ними структурні підрозділи з питань професійної (професійно-технічної) освіти (місцеві органи управління професійною (професійно-технічною) освітою).

{Стаття 6 в редакції Закону [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

Стаття 7. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері професійної (професійно-технічної) освіти

До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, належать:

визначення перспектив та напрямів розвитку професійної (професійно-технічної) освіти;

розробка проектів законів, державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, визначення державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, типових навчальних планів і типових освітніх програм та інших нормативно-правових актів щодо функціонування та розвитку професійної (професійно-технічної) освіти;

визначення на основі державного замовлення та потреб ринку праці обсягів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти кваліфікованих робітників;

визначення нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

розробка і затвердження [типових правил прийому до закладів професійної \(професійно-технічної\) освіти](#) незалежно від форм власності та підпорядкування;

формування стратегічних напрямів розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, забезпечення взаємодії з іншими галузями освіти;

визначення та проведення загальної стратегії моніторингу якості професійної (професійно-технічної) освіти;

здійснення інших повноважень, визначених законами та покладених на нього актами Президента України.

Акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, прийняті в межах його повноважень, є обов'язковими для міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти, Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій, установ професійної (професійно-технічної) освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, а також для підприємств, організацій, що забезпечують або здійснюють функції підготовки кваліфікованих робітників, незалежно від форм власності та підпорядкування.

До повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, належать:

створення, реорганізація, ліквідація державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

ліцензування та атестація закладів професійної (професійно-технічної) освіти на право здійснення освітньої діяльності, ліцензування підприємств, організацій та установ незалежно від форм власності та підпорядкування на право здійснення професійного (професійно-технічного) навчання на виробництві;

здійснення державного інспектування закладів професійної (професійно-технічної) освіти, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування щодо рівня професійної (професійно-технічної) освіти;

організація та здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів щодо соціального захисту працівників, здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

управління державним майном, що перебуває у користуванні підпорядкованих йому закладів професійної (професійно-технічної) освіти у порядку, встановленому законодавством;

організація інформаційного забезпечення та статистичного обліку в галузі професійної (професійно-технічної) освіти;

організація науково-методичного забезпечення професійної (професійно-технічної) освіти, впровадження у навчально-виробничий процес досягнень науки, техніки, нових технологій, передового досвіду та інноваційних педагогічних технологій;

забезпечення контролю за дотриманням вимог щодо якості професійної (професійно-технічної) освіти;

здійснення інших повноважень, визначених законами та покладених на нього актами Президента України";

{Стаття 7 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); в редакції Закону [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

Стаття 8. Повноваження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти

До повноважень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти, належать:

організація здійснення державної політики в галузі професійної (професійно-технічної) освіти у підпорядкованих закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

визначення перспектив та напрямів розвитку підпорядкованих закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

створення, реорганізація, ліквідація підпорядкованих закладів професійної (професійно-технічної) освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

визначення разом з відповідними всеукраїнськими об'єднаннями обласних організацій обсягів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників у підпорядкованих закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

{Абзац п'ятий частини першої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5026-VI від 22.06.2012](#)}

організація та здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів щодо соціального захисту працівників, здобувачів освіти, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами, у підпорядкованих закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

{Абзац шостий частини першої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

розпорядження державним майном, що перебуває у користуванні підпорядкованих закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

організація інформаційного забезпечення та статистичного обліку, науково-методичного забезпечення, впровадження у навчально-виробничий процес досягнень науки, техніки, нових технологій, передового досвіду та інноваційних педагогічних технологій у підпорядкованих закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

{Абзац восьмий частини першої статті 8 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

здійснення матеріально-технічного, фінансового забезпечення підпорядкованих закладів професійної (професійно-технічної) освіти, організація роботи з професійної орієнтації, професійних консультацій, професійного добору.

Інші повноваження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти, визначаються положеннями про них, що затверджуються у встановленому порядку.

Стаття 9. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у галузі управління професійною (професійно-технічною) освітою

До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у галузі управління професійною (професійно-технічною) освітою належать:

створення відповідно республіканського, обласних, Київського та Севастопольського міських органів управління професійною (професійно-технічною) освітою;

{Абзац другий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

організація здійснення державної політики в галузі професійної (професійно-технічної) освіти, розроблення стратегії розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, забезпечення виконання закладами освіти, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та підпорядкування законів та інших нормативно-правових актів щодо професійної (професійно-технічної) освіти на відповідній території;

{Абзац третій частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

здійснення контролю за дотриманням вимог державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підприємствами, установами, організаціями та громадянами, що мають державну ліцензію на здійснення такої діяльності;

загальне управління навчально-виробничою, навчально-виховною, навчально-методичною, фінансово-економічною, господарською діяльністю державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти, консультування, подання методичної допомоги закладам освіти інших форм власності та підпорядкування;

проведення ліцензійної та атестаційної експертизи закладів професійної (професійно-технічної) освіти, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування, що провадять діяльність у галузі професійної (професійно-технічної) освіти;

визначення за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки обсягів підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринку праці, сприяння працевлаштуванню випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

{Абзац сьомий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

організація навчально-методичного забезпечення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників, інформаційного забезпечення та статистичного обліку в закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

організація роботи з професійної орієнтації, професійних консультацій, професійного добору;

забезпечення навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами із застосуванням видів та форм здобуття освіти, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості;

{Частину першу статті 9 доповнено новим абзацом згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

організація та здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів щодо соціального захисту працівників, здобувачів освіти, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами, системи професійної (професійно-технічної) освіти на відповідній території;

{Абзац одинадцятий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

{Абзац частини першої статті 9 виключено на підставі Закону [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

організація і проведення конкурсів на заміщення вакантних посад керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти державної форми власності та подання за їх результатами кандидатур на призначення відповідно до [статті 24](#) цього Закону;

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

проведення атестації керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти державної форми власності у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки;

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

подання центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки, пропозицій щодо формування мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

погодження положення про структурний підрозділ юридичної особи, який має здійснювати діяльність у сфері професійної (професійно-технічної) освіти;

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

здійснення контролю за виконанням керівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти своїх обов'язків за трудовим договором (контрактом);

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

здійснення у межах своїх повноважень контролю за працевлаштуванням випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, підготовка яких проводилася за державним замовленням та/або регіональним;

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

забезпечення зберігання установчих документів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, рішень та протоколів засідань їх виконавчих органів;

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

інші повноваження відповідно до закону.

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Положення про республіканський Автономної Республіки Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські органи управління професійною (професійно-технічною) освітою затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 10. Державний нагляд (контроль) у галузі професійної (професійно-технічної) освіти

Державний нагляд (контроль) у галузі професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки, та органами управління освітою. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки, визначаються [Законом України "Про освіту"](#).

{Стаття 10 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); в редакції Закону [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

Стаття 11. Нормативно-правові акти в галузі професійної (професійно-технічної) освіти

Нормативно-правові акти в галузі професійної (професійно-технічної) освіти розробляються для забезпечення реалізації державної політики у цій галузі.

{Стаття 11 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Стаття 12. Форми професійної (професійно-технічної) освіти

Професійна (професійно-технічна) освіта здійснюється у закладах професійної (професійно-технічної) освіти за денною, вечірньою (змінною), очно-заочною, дистанційною, екстернатною формами навчання, з відривом і без відриву від виробництва та за індивідуальними навчальними планами.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти можуть створювати у своєму складі інклюзивні групи для навчання осіб з особливими освітніми потребами.

{Статтю 12 доповнено частиною другою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

{Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Стаття 13. Ступеневість професійної (професійно-технічної) освіти

Ступеневість професійної (професійно-технічної) освіти громадян визначається у закладах професійної (професійно-технічної) освіти відповідними рівнями кваліфікації і складністю професій та освітньо-кваліфікаційним рівнем.

{Частина перша статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Кожний ступінь навчання у закладі професійної (професійно-технічної) освіти має теоретичну і практичну завершеність і підтверджується присвоєнням випускникам (учням) освітньо-кваліфікаційних рівнів "кваліфікований робітник", "молодший спеціаліст" згідно з набутими професійними знаннями, уміннями і навичками.

{Частина друга статті 13 в редакції [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Положення про ступеневу професійну (професійно-технічну) освіту затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 14. Прийом громадян до закладів професійної (професійно-технічної) освіти

Прийом громадян до закладів професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється в порядку, встановленому закладом освіти на підставі типових правил прийому до закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

Під час прийому на перепідготовку або підвищення кваліфікації робітників закладом професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється вхідний контроль знань, умінь та

навичок у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки, за погодженням із заінтересованими центральними органами виконавчої влади.

{Статтю 14 доповнено частиною другою згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Прийом до закладів професійної (професійно-технічної) освіти осіб з особливими освітніми потребами, яким не протипоказане навчання за обраним напрямом (спеціальністю), у разі складення вступних іспитів здійснюється поза конкурсом.

{Статтю 14 доповнено частиною третьою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 15. Освітньо-кваліфікаційні рівні професійної (професійно-технічної) освіти

Випускнику закладу професійної (професійно-технічної) освіти, який успішно пройшов кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень "кваліфікований робітник" з набутої професії відповідного розряду (категорії).

{Частина перша статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Випускнику, який закінчив відповідний курс навчання в акредитованому вищому професійному училищі, центрі професійної (професійно-технічної) освіти певного рівня акредитації, може присвоюватись освітньо-кваліфікаційний рівень "молодший спеціаліст".

{Частина друга статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Стаття 16. Документи про професійну (професійно-технічну) освіту

Випускнику закладу професійної (професійно-технічної) освіти, якому присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень "кваліфікований робітник", видається диплом, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

{Частина перша статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Випускнику закладу професійної (професійно-технічної) освіти, який здобув повну загальну середню освіту, видається відповідний документ про освіту встановленого зразка.

{Частина друга статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Особі, яка опанувала курс професійного (професійно-технічного) навчання і успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, видається свідоцтво про присвоєння або підвищення робітничої кваліфікації, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

Випускнику вищого професійного училища та центру професійної (професійно-технічної) освіти, якому присвоєно кваліфікацію "молодший спеціаліст", видається диплом, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

{Частина четверта статті 16 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Виготовлення документів про освіту, зазначених у цій статті, здійснюється за рахунок видатків Державного бюджету України на освіту.

{Статтю 16 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом [№ 652-XIV від 13.05.99](#)}

{Установити, що у 2004 році положення і норми, передбачені частиною п'ятою статті 16 реалізуються в розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України, в

межах видатків, врахованих у розрахунках до Державного бюджету України та місцевих бюджетів на 2004 рік згідно із Законом [№ 1344-IV від 27.11.2003](#)

Особі з особливими освітніми потребами, яка опанувала курс професійно-технічного навчання в закладі професійної (професійно-технічної) освіти першого атестаційного рівня і успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень "кваліфікований робітник" з набутої професії відповідного розряду та видається свідоцтво про присвоєння робітничої кваліфікації.

{Статтю 16 доповнено частиною шостою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Розділ III

ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Стаття 17. Визначення закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти - це заклад освіти, що забезпечує реалізацію потреб громадян у професійній (професійно-технічній) освіті, оволодінні робітничими професіями, спеціальностями, кваліфікацією відповідно до їх інтересів, здібностей, стану здоров'я.

Будівлі, споруди і приміщення закладів професійної (професійно-технічної) освіти повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і стандартами, у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами.

{Статтю 17 доповнено частиною другою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 18. Типи закладів професійної (професійно-технічної) освіти

До закладів професійної (професійно-технічної) освіти належать:

професійно-технічне училище відповідного профілю;

професійне училище соціальної реабілітації;

вище професійне училище;

професійний ліцей;

професійний ліцей відповідного профілю;

професійно-художнє училище;

художнє професійно-технічне училище;

вище художнє професійно-технічне училище;

училище-агрофірма;

вище училище-агрофірма;

училище-завод;

центр професійної (професійно-технічної) освіти;

центр професійної освіти;

навчально-виробничий центр;

центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів;

навчально-курсний комбінат;

навчальний центр;

інші типи закладів освіти, що надають професійну (професійно-технічну) освіту або здійснюють професійне (професійно-технічне) навчання.

{Стаття 18 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Стаття 19. Умови та порядок створення закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти створюється відповідно до соціально-економічних потреб держави чи окремого регіону за наявності необхідної матеріально-технічної і навчально-методичної бази, відповідних педагогічних працівників.

Потреба у закладах професійної (професійно-технічної) освіти визначається Кабінетом Міністрів України, а їх мережа - центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки за пропозиціями міністерств та інших центральних і місцевих органів виконавчої влади.

Порядок створення, реорганізації та ліквідації закладів професійної (професійно-технічної) освіти встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від форм власності та підпорядкування розпочинають діяльність, пов'язану з підготовкою кваліфікованих робітників та наданням інших освітніх послуг, після отримання ліцензії. Ліцензія видається у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 20. Засновники закладів професійної (професійно-технічної) освіти

Засновниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти можуть бути:

центральні та місцеві органи виконавчої влади;

підприємства, установи, організації та їх об'єднання незалежно від форм власності та підпорядкування, у тому числі релігійні організації, статути (положення) яких зареєстровано у встановленому законодавством порядку;

{Абзац третій частини першої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 498-VIII від 02.06.2015](#)}

громадяни України.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти можуть бути засновані спільно з іноземними фірмами, установами, організаціями та іноземцями, якщо це не суперечить законодавству.

Стаття 21. Статус закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти, що має статус юридичної особи, діє на підставі статуту, може мати філії, відділення, навчально-виробничі, навчально-комерційні, видавничо- поліграфічні, соціально-культурні, спортивно-оздоровчі та інші підрозділи.

Статут закладу професійної (професійно-технічної) освіти розробляється закладом освіти, його засновником і затверджується:

центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки стосовно підпорядкованих йому закладів професійної (професійно-технічної) освіти, заснованих на державній власності;

{Абзац другий частини другої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти, засновані на державній власності, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки;

{Абзац третій частини другої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012}

місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування стосовно закладів професійної (професійно-технічної) освіти, заснованих на інших (крім державної) формах власності, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

{Частину третю статті 21 виключено на підставі Закону № 76-VIII від 28.12.2014}

Зклади професійної (професійно-технічної) освіти можуть утворювати в установленому порядку разом з закладами вищої освіти, підприємствами, установами, організаціями навчально-виробничі комплекси, входити до асоціацій та інших об'єднань юридичних осіб.

Стаття 22. Основні повноваження та напрями діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти

До основних повноважень та напрямів діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти належать:

організація навчально-виховного процесу, вибір форм та методів навчання;

навчально-виробнича, навчально-виховна, навчально-методична, фінансово-господарська та виробничо-комерційна діяльність;

розробка робочих навчальних планів з професій та робочих освітніх програм з навчальних предметів на основі типових навчальних планів і типових освітніх програм, визначення регіонального компоненту змісту професійної (професійно-технічної) освіти, які затверджуються в установленому порядку;

розробка правил прийому учнів до закладу освіти на основі типових правил прийому;

формування разом з органами управління професійною (професійно-технічною) освітою планів прийому здобувачів освіти з урахуванням державного та/або регіонального замовлення, потреб ринку праці та потреб громадян у професійній (професійно-технічній) освіті і замовлень підприємств, установ, організацій;

{Абзац шостий статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2541-VIII від 06.09.2018}

організація харчування здобувачів освіти з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, осіб з інвалідністю, осіб з особливими освітніми потребами, дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, дітей із числа внутрішньо переміщених осіб та дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до [Закону України](#) "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям";

{Абзац сьомий статті 22 в редакції Законів № 76-VIII від 28.12.2014, № 2541-VIII від 06.09.2018, № 474-IX від 16.01.2020}

атестація педагогічних працівників;

організація стажування педагогічних працівників на підприємствах, в установах, організаціях;

здійснення професійного навчання незайнятого населення;

організація виробничого навчання здобувачів освіти на підприємствах, в установах та організаціях;

забезпечення заходів з охорони праці здобувачів освіти, працівників;

матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу;

визначення структури і штатного розпису з урахуванням встановленого фонду заробітної плати;

забезпечення якості професійного навчання та виховання учнів.

Стаття 23. Органи громадського самоврядування закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу професійної (професійно-технічної) освіти є загальні збори (конференція) колективу закладу освіти, які вирішують у межах своїх повноважень питання навчально-виробничої, навчально-виховної, навчально-методичної, економічної і фінансово-господарської діяльності закладу освіти, визначення та рекомендації щодо кандидатур на посаду керівника закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Рішення загальних зборів (конференції) колективу закладу освіти мають дорадчий характер.

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти можуть утворюватися й інші органи громадського самоврядування.

{Статтю 23 доповнено частиною третьою згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Стаття 24. Керівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Керівництво діяльністю державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти здійснює керівник, якого призначає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

{Частина перша статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

Керівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти державної форми власності призначається на посаду за результатами конкурсу, який проводиться відповідно Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки, шляхом укладення з ним трудового договору (контракту) центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти. Керівник призначається на посаду та звільняється з посади відповідно до законодавства.

{Частина друга статті 24 в редакції Закону [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Керівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти іншої форми власності призначається засновником.

Керівник державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти:

організовує навчально-виробничий, навчально-виховний процес, забезпечує створення необхідних умов для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників;

діє від імені закладу освіти;

у встановленому порядку персонально відповідає за результати діяльності закладу освіти;

приймає на посади та звільняє з посад працівників закладу освіти, затверджує відповідно до кваліфікаційних характеристик їхні посадові обов'язки, формує педагогічний колектив;

{Абзац п'ятий частини четвертої статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

створює необхідні умови для творчості педагогічних працівників, здобувачів освіти, для використання і впровадження ними прогресивних форм і методів навчання, розвитку інноваційної діяльності, проведення педагогічних експериментів;

видає у межах своєї компетенції накази і розпорядження, заохочує працівників, здобувачів освіти та застосовує передбачені законодавством стягнення;

затверджує в межах наявного фонду заробітної плати штатний розпис і чисельність працівників закладу освіти;

встановлює премії і доплати до посадових окладів і ставок заробітної плати працівників закладу освіти за конкретні результати праці;

забезпечує безпечні і нешкідливі умови навчання, праці і виховання;

разом із замовниками робітничих кадрів забезпечує учнів під час виробничого навчання та виробничої практики на виробництві спеціальним одягом та засобами індивідуального захисту;

{Частину четверту статті 24 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

на підставі письмового звернення особи з особливими освітніми потребами, її батьків або законних представників в обов'язковому порядку утворює інклюзивні групи для навчання осіб з особливими освітніми потребами;

{Частину четверту статті 24 доповнено абзацом дванадцятим згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Органи управління професійною (професійно-технічною) освітою можуть делегувати керівнику державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти інші повноваження.

Керівник державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти щорічно звітує перед загальними зборами (конференцією) колективу закладу освіти.

Порядок керівництва закладом професійної (професійно-технічної) освіти іншої форми власності визначає засновник.

Керівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти усіх форм власності проходять атестацію у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки.

{Статтю 24 доповнено частиною восьмою згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Розділ IV

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Стаття 25. Форми організації навчального процесу

Професійна (професійно-технічна) освіта може включати природничо-математичну, гуманітарну, фізичну, загальнотехнічну, професійно-теоретичну і професійно-практичну підготовку.

Природничо-математична, гуманітарна, загальнотехнічна, професійно-теоретична підготовка здійснюється в спеціалізованих навчальних кабінетах, аудиторіях, лабораторіях і провадиться у таких формах:

різні типи уроків, лекція, теоретичний семінар, практичний семінар, лабораторно-практичне заняття тощо;

індивідуальне заняття здобувачів освіти;

виконання здобувачами освіти індивідуальних завдань (реферат, розрахункова робота, курсовий проект, випускна та проміжна етапна кваліфікаційна робота, дипломний проект);

навчальна екскурсія;

інші форми організації теоретичного навчання.

Фізична підготовка проводиться у спеціальних приміщеннях, спортивних залах, на спортивних майданчиках, стадіонах у формі уроку фізичного виховання та в позаурочний час у спортивних секціях.

Професійно-практична підготовка проводиться у навчальних майстернях, на полігонах, на тренажерах, автодромах, трактородромах, у навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг у таких формах:

урок виробничого навчання в закладі освіти;

урок виробничого навчання на виробництві чи в сфері послуг;

виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг;

переддипломна (передвипускна) практика на виробництві чи в сфері послуг;

інші форми професійної практичної підготовки.

Професійно-практична підготовка здобувачів освіти здійснюється у тісному поєднанні з виготовленням корисної продукції, наданням послуг, що оплачуються згідно з законодавством.

Стаття 26. Контроль знань, умінь та навичок здобувачів освіти, їх кваліфікаційна атестація

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти, органи управління освітою, засновники здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань,

умінь та навичок здобувачів освіти, їх кваліфікаційну атестацію. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти, органи управління освітою, засновники долучають до тематичного, вихідного контролю знань, умінь та навичок здобувачів освіти, їх кваліфікаційної атестації представників роботодавців, їх організацій та об'єднань.

{Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 1158-IV від 11.09.2003](#), [№ 5026-VI від 22.06.2012](#)}

Поточний контроль передбачає:

поурочне опитування здобувачів освіти;

контрольні та перевірні роботи;

{Абзац четвертий частини другої статті 26 виключено на підставі Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

інші форми контролю, що не суперечать етичним та методико-педагогічним нормам.

Тематичний контроль передбачає тематичне опитування або тестування здобувачів освіти.

{Статтю 26 доповнено частиною третьою згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Педагогічні працівники, органи управління освітою, засновники самостійно обирають форми поточного та тематичного контролю знань, умінь та навичок здобувачів освіти.

{Частина четверта статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Проміжний контроль передбачає:

семестрові заліки;

семестрову атестацію;

річні підсумкові заліки;

річну підсумкову атестацію;

кваліфікаційну атестацію;

індивідуальні завдання здобувачам освіти.

{Частина п'ята статті 26 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Форми та періодичність проміжного контролю визначаються навчальним планом.

Дотримання зазначених у навчальному плані конкретних форм проміжного контролю та їх періодичності є обов'язковим.

Вихідний контроль передбачає державну кваліфікаційну атестацію, яка включає:

кваліфікаційну пробну роботу, що відповідає певним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти відповідного атестаційного рівня;

державний кваліфікаційний екзамен (кваліфікаційний екзамен) або захист дипломної роботи, проекту чи творчої роботи, що їх замінює.

{Абзац третій частини восьмої статті 26 в редакції Закону [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

{Частина восьма статті 26 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Форми та періодичність вихідного контролю визначаються навчальним планом.

Дотримання зазначених у навчальному плані конкретних форм вихідного контролю, їх періодичності є обов'язковим.

Кваліфікаційна атестація здобувачів освіти здійснюється закладом професійної (професійно-технічної) освіти з участю представників підприємств, установ, організацій - замовників підготовки кадрів після кожного ступеня навчання та після закінчення повного курсу навчання.

Результатом кваліфікаційної атестації є присвоєння здобувачам освіти кваліфікації відповідного рівня, про що вноситься запис у документ про професійну (професійно-технічну) освіту.

Порядок кваліфікаційної атестації здобувачів освіти та присвоєння їм кваліфікації визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

{Зміни до частини тринадцятої статті 26 див. в Законі [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Стаття 27. Навчальний та канікулярний час здобувача освіти

Навчальний час здобувача освіти визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання освітніх програм професійної (професійно-технічної) освіти.

Обліковими одиницями навчального часу є:

академічна година тривалістю 45 хвилин;

урок виробничого навчання, тривалість якого не перевищує 6 академічних годин;

навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин;

навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин;

навчальний семестр, тривалість якого визначається навчальним планом;

навчальний рік, тривалість якого не перевищує 40 навчальних тижнів.

Навчальний (робочий) час здобувача освіти в період проходження виробничої та передвипускної (переддипломної) практики встановлюється залежно від режиму роботи підприємства, установи, організації згідно з законодавством.

Відвідування занять здобувачами освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти є обов'язковим.

Відволікати здобувачів освіти від участі у навчальному процесі забороняється, крім випадків, передбачених рішенням Кабінету Міністрів України.

Якщо тривалість навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти перевищує 10 календарних місяців, для учнів встановлюються канікули, термін яких визначає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

Стаття 28. Робочий час педагогічного працівника

Робочий час викладача, педагога професійного навчання, майстра виробничого навчання, інструктора виробничого навчання, асистента майстра виробничого навчання,

асистента викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти визначається згідно з обсягом навчального навантаження та позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи серед здобувачів освіти.

{Частина перша статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 5498-VI від 20.11.2012](#), [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Граничні обсяги навчального навантаження та позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти визначає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного і соціального розвитку, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин.

{Частина друга статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

Оплата позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи викладача, педагога професійного навчання, майстра виробничого навчання, інструктора виробничого навчання, асистента майстра виробничого навчання, асистента викладача є складовою системи оплати навчальної роботи.

{Частина третя статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 5498-VI від 20.11.2012](#), [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Робочий час інших педагогічних працівників встановлюється залежно від режиму роботи закладу освіти та відповідно до законодавства.

Стаття 29. Участь підприємств, установ, організацій у здійсненні професійної (професійно-технічної) освіти

1. Підприємства, установи, організації незалежно від форм власності надають здобувачам освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти робочі місця або навчально-виробничі ділянки для проходження виробничого навчання чи виробничої практики відповідно до укладених із закладами професійної (професійно-технічної) освіти договорів про навчально-виробничу практику. Типовий договір про навчально-виробничу практику та порядок надання робочих місць визначаються Кабінетом Міністрів України.

{Частина перша статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); в редакції Закону [№ 5026-VI від 22.06.2012](#)}

2. Керівники підприємств, установ, організацій несуть відповідальність за забезпечення належних умов праці та оплати праці здобувачів освіти на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії відповідно до укладених із закладами професійної (професійно-технічної) освіти договорів про навчально-виробничу практику.

{Частина друга статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); в редакції Закону [№ 5026-VI від 22.06.2012](#)}

Здобувачі освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти під час виробничого навчання і виробничої практики на виробництві виконують роботи відповідно до навчальних планів і програм.

Підприємства, установи, організації - замовники підготовки кваліфікованих робітників зобов'язані відповідно до укладених угод перераховувати кошти на зміцнення

навчально-виробничої бази, безоплатно передавати для навчальних цілей закладам професійної (професійно-технічної) освіти приміщення, споруди, обладнання, техніку, інструменти, матеріали, енергоносії, науково-технічну інформацію, нові технології виробництва тощо, подавати консультаційну технічну і технологічну допомогу та можливість стажування на виробництві викладачам, майстрам виробничого навчання, інструкторам виробничого навчання, проводити роботу з професійної орієнтації молоді.

{Частина четверта статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Стаття 29¹. Науково-методичне забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти

Науково-методичне забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, Національною академією наук України, національними галузевими академіями наук, науково-методичними та навчально-методичними установами, закладами вищої освіти та закладами післядипломної освіти.

{Закон доповнено статтею 29¹ згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); стаття 29¹ із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

Розділ V

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Стаття 30. Загальні положення

Зміст професійної (професійно-технічної) освіти зумовлюється суспільними вимогами до рівня кваліфікації робітничих кадрів і визначається державними стандартами професійної (професійно-технічної) освіти з кожної професії для підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, зазначених у державному переліку професій.

Стаття 31. Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти є нормативно-правовим актом, який визначає:

код секції (підсекції), код та назву розділу (група, клас, підклас) за Національним класифікатором України "Класифікація видів економічної діяльності" або номер групи загальних професій;

назву професії (професійну назву роботи) за Національним класифікатором України "Класифікатор професій";

належність робітничих професій (розряд, клас, категорія, група) для первинної професійної підготовки відповідно до атестаційного рівня закладу професійної (професійно-технічної) освіти, а також професійного (професійно-технічного) навчання на виробництві, у сфері послуг;

можливість перепідготовки за технологічно суміжною професією та підвищення кваліфікації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на виробництві, у сфері послуг.

{Частина перша статті 31 в редакції Закону [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 32. Державні стандарти професійної (професійно-технічної) освіти

Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти - це сукупність державних вимог до змісту професійної (професійно-технічної) освіти, рівня кваліфікації випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти та освітнього рівня вступників.

{Зміни до частини першої статті 32 див. в Законі [№ 5026-VI від 22.06.2012](#)}

{Частина перша статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

{Частина другу статті 32 виключено на підставі Закону [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки і затверджуються Кабінетом Міністрів України.

{Частина третя статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Державні освітні стандарти з конкретних професій розробляються на основі державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти і затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин, та іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади.

{Статтю 32 доповнено частиною четвертою згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5026-VI від 22.06.2012](#); в редакції Закону [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Виконання вимог стандартів у сфері професійної освіти особами з особливими освітніми потребами забезпечується з урахуванням їхніх індивідуальних психічних, інтелектуальних, фізичних, сенсорних можливостей та у тій формі, яка для кожної особи є найбільш оптимальною.

{Статтю 32 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 33. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти - це сукупність вимог, що визначають його професійні знання, уміння та навички, що розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки на основі освітньо-кваліфікаційних характеристик професій.

{Стаття 33 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Стаття 33¹. Професійний стандарт

Професійний стандарт - затвержені в установленому порядку вимоги до кваліфікації працівників, їх компетентності, що визначаються роботодавцями і слугують основою для

формування професійних кваліфікацій. Професійні стандарти співвідносяться з рівнями національної і галузевих рамок кваліфікацій і групуються за галузевими ознаками.

{Закон доповнено статтею 33¹ згідно із Законом [№ 5026-VI від 22.06.2012](#)}

Стаття 34. Навчальний план, освітня програма

Навчальний план підготовки кваліфікованого робітника - це документ, що визначає освітній рівень вступника, цілі навчання, перелік обов'язкових навчальних предметів, механізм міжпредметних зв'язків, форми, періодичність, терміни контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти, їх кваліфікаційної атестації, вимоги до основних обов'язкових засобів навчання та планований рівень кваліфікації випускника.

Освітня програма з навчального предмета - документ, що визначає зміст знань і умінь.

Освітня програма з професійно-практичної підготовки - це документ, що визначає зміст професійних знань, умінь, навичок та способи і методи їх формування.

{Частина третя статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Навчальний план та освітні програми розробляються на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника або кваліфікаційних характеристик професій.

{Частина четверта статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Освітні програми можуть мати корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

{Статтю 34 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки розробляє і затверджує типові навчальні плани і типові освітні програми, які визначають загальнодержавний компонент змісту професійної (професійно-технічної) освіти і є обов'язковими для використання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від форм власності та підпорядкування.

{Частина статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти на основі типових навчальних планів і типових освітніх програм розробляють робочі навчальні плани і робочі освітні програми, в яких відображаються зміни у відповідній галузі виробництва чи сфері послуг, і погоджують їх із замовниками робітничих кадрів та затверджують у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

{Частина статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Для осіб з особливими освітніми потребами зміст та обсяг навчально-виробничого процесу, термін навчання визначаються робочими навчальними планами та робочими освітніми програмами закладу професійної (професійно-технічної) освіти, які за потреби можуть бути адаптовані для отримання знань, умінь та навичок відповідно до індивідуального навчального плану згідно з індивідуальною програмою розвитку.

{Статтю 34 доповнено частиною восьмою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 35. Оновлення змісту професійної (професійно-технічної) освіти

Зміст професійної (професійно-технічної) освіти систематично оновлюється відповідно до змін у науці, техніці, технологіях виробництва чи сфері послуг, організації праці тощо шляхом періодичної розробки нових типових навчальних планів і типових освітніх програм, а також внесення відповідних змін до робочих навчальних планів і робочих освітніх програм.

Періодичність оновлення типових навчальних планів і типових освітніх програм здійснюється не рідше ніж раз на 5 років.

Контроль за оновленням змісту професійної (професійно-технічної) освіти здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

{Частина третя статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

Розділ VI СУБ'ЄКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Стаття 36. Здобувач освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Здобувачі освіти (вихованці, здобувачі освіти) закладу професійної (професійно-технічної) освіти є суб'єктами професійної (професійно-технічної) освіти.

{Частина перша статті 36 в редакції Закону [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Учень закладу професійної (професійно-технічної) освіти - це випускник закладу загальної середньої освіти II-III ступенів, зарахований до закладу професійної (професійно-технічної) освіти на навчання за програмами первинної професійної підготовки. Учню закладу професійної (професійно-технічної) освіти видається учнівський квиток.

{Частина друга статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 5498-VI від 20.11.2012](#), [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Слухач закладу професійної (професійно-технічної) освіти - це особа, зарахована до цього закладу на навчання за програмами професійного (професійно-технічного) навчання, у тому числі перепідготовки чи підвищення кваліфікації.

{Частина третя статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Стаття 37. Права здобувача освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Здобувачі освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти, крім прав, передбачених [Законом України "Про освіту"](#), мають право на:

належні умови навчання за обраною професією;

матеріальне забезпечення в період навчання на умовах і в порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України;

навчання професії за індивідуальною програмою, у тому числі за індивідуальною програмою розвитку для осіб з особливими освітніми потребами;

{Абзац четвертий частини першої статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

безоплатне користування навчально-виробничою, культурно-спортивною, побутовою, оздоровчою базами закладу освіти;

матеріальну допомогу;

оплату праці під час виробничого навчання і практики згідно з законодавством;

безоплатні медичне обслуговування, користування засобами лікування, профілактики захворювань та зміцнення здоров'я;

щотижневий відпочинок і канікули протягом навчального року та після його закінчення;

безоплатне оволодіння іншою професією у разі хвороби, яка не дає змоги продовжити навчання за обраною професією.

Органи місцевого самоврядування можуть забезпечувати пільговий проїзд здобувачам освіти до місця навчання і додому у порядку та розмірах, визначених органами місцевого самоврядування, та передбачати на це відповідні видатки з місцевих бюджетів.

{Статтю 37 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); абзац одинадцятий статті 37 в редакції Закону [№ 76-VIII від 28.12.2014](#); частина друга статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Особи з особливими освітніми потребами, які потребують підвезення до закладу освіти і у зворотному напрямку, забезпечуються таким підвезенням за рахунок коштів місцевих бюджетів, у тому числі із забезпеченням доступності відповідного транспорту для осіб із порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату та інших маломобільних груп населення.

{Статтю 37 доповнено частиною третьою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 38. Гарантії соціального захисту здобувача освіти та випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Час навчання у закладі професійної (професійно-технічної) освіти зараховується до трудового стажу здобувача освіти, у тому числі в безперервний і в стаж роботи за спеціальністю, що дає право на пільги, встановлені для відповідної категорії працівників, якщо перерва між днем закінчення навчання і днем зарахування на роботу за набутою професією не перевищує трьох місяців.

Випускникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти денної форми навчання, які навчалися 10 і більше місяців, надається оплачувана відпустка підприємством, установою, організацією протягом перших трьох місяців роботи в ньому. Тривалість щорічної основної відпустки випускників віком до 18 років становить тридцять один календарний день, випускників віком понад 18 років - відповідно до встановленої на підприємстві для робітників відповідної професії, спеціальності, посади.

Випускникам, які навчалися за денною формою навчання менш ніж 10 місяців, час навчання зараховується до трудового стажу, що дає право на щорічну основну відпустку.

Випускникам закладу професійної (професійно-технічної) освіти, які навчались за державним та/або регіональним замовленням, держава гарантує надання першого робочого місця відповідно до одержаної професії згідно з законодавством.

{Частина четверта статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Інші питання соціального захисту здобувача освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти регулюються законодавством.

Стаття 39. **Обов'язки і відповідальність здобувача освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти**

Здобувачі освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти, крім обов'язків, передбачених [Законом України "Про освіту"](#), зобов'язані:

виконувати вимоги освітніх програм і системи контролю знань, умінь і навичок;

відвідувати заняття, в тому числі й за індивідуальним графіком;

виконувати під час проходження виробничої практики вимоги нормативно-правових актів, які регулюють працю працівників відповідних підприємств, установ, організацій;

дотримувати правил охорони праці та техніки безпеки під час практичного навчання і виробничої практики;

бережно ставитись до обладнання, засобів навчання та інвентаря, що використовуються в навчально-виробничому і навчально-виховному процесі.

Збитки, навмисно заподіяні здобувачами освіти закладу освіти, підприємству, установі, організації, відшкодовуються ними особисто або за рахунок їх батьків (опікунів) відповідно до законодавства.

За невиконання обов'язків і систематичне порушення статуту закладу професійної (професійно-технічної) освіти, правил внутрішнього розпорядку закладу професійної (професійно-технічної) освіти, незадовільну успішність до здобувача освіти застосовуються такі заходи впливу, як попередження, догана, відрахування з закладу освіти.

Порядок накладання дисциплінарного стягнення, відрахування з закладу професійної (професійно-технічної) освіти встановлюється його статутом та правилами внутрішнього розпорядку.

З закладу професійної (професійно-технічної) освіти здобувачі освіти можуть бути відраховані за:

{Абзац перший частини п'ятої статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

власним бажанням;

станом здоров'я;

{Частина п'яту статті 39 доповнено абзацом третім згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

переведенням, за його згодою, в інший заклад освіти;

{Частина п'яту статті 39 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

незадовільні успішність, поведінку;

невиконання вимог навчального плану та освітніх програм;

вироком суду, який набрав законної сили;

грубі порушення навчальної дисципліни або правил внутрішнього розпорядку закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Здобувачі освіти при відрахуванні з закладу професійної (професійно-технічної) освіти можуть бути атестовані за досягнутим рівнем кваліфікації.

{Частина шоста статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 40. Заохочення здобувача освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти

За досягнення високих результатів у навчанні та оволодінні професією, спеціальністю, за активну участь у виробничій діяльності та за інші досягнення застосовуються різні форми морального та матеріального заохочення здобувачів освіти, передбачені статутом закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Для матеріального заохочення здобувачів освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти створюються фонди матеріального заохочення, які формуються за рахунок коштів бюджету, доходів від виробничої діяльності та залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян. Положення про фонд матеріального заохочення затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки або засновником закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Розділ VII

ОСОБЛИВИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Стаття 41. Здобувачі освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти, яким забезпечується особливий соціальний захист

Право на особливий соціальний захист в галузі професійної (професійно-технічної) освіти мають особи з інвалідністю, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, особи з особливими освітніми потребами, та здобувачі освіти, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, а також особи, визнані постраждалими учасниками Революції Гідності, учасниками бойових дій, особами з інвалідністю внаслідок війни відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та їхні діти, діти, один із батьків яких загинув (пропав безвісти) у районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних у районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів, а також внаслідок захворювання, одержаного в період участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, діти, один із батьків яких загинув під час масових акцій громадянського протесту або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час масових акцій громадянського протесту, діти, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення, діти, зареєстровані як внутрішньо переміщені особи, - до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років.

{Стаття 41 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 5498-VI від 20.11.2012](#), [№ 425-VIII від 14.05.2015](#), [№ 1838-VIII від 07.02.2017](#), [№ 2300-VIII від 27.02.2018](#), [№ 2443-VIII від 22.05.2018](#), [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 42. Соціальний захист осіб з інвалідністю

Держава гарантує особам з інвалідністю, особам з особливими освітніми потребами професійну (професійно-технічну) освіту на рівні, що відповідає їхнім здібностям і можливостям. За інших рівних умов особи з інвалідністю та особи з особливими освітніми потребами мають переважне право на зарахування до закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Професійна підготовка або перепідготовка осіб з інвалідністю здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджетів у межах обсягів державного та/або регіонального замовлення з урахуванням медичних показань і протипоказань для подальшої трудової діяльності. Обрання форм і методів професійної підготовки здійснюється згідно з висновками спеціалістів медико-соціальної експертної комісії.

Професійна підготовка або перепідготовка осіб з особливими освітніми потребами здійснюється за рахунок коштів освітніх субвенцій, державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

У професійному навчанні осіб з інвалідністю, осіб з особливими освітніми потребами поряд із традиційними формами допускається застосування альтернативних форм навчання.

Установлені відповідно до закону пенсія і стипендія виплачуються особам з інвалідністю, особам з особливими освітніми потребами у період навчання в повному обсязі.

Працевлаштування випускників із числа осіб з інвалідністю, осіб з особливими освітніми потребами здійснюється згідно із законодавством.

Діти з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату забезпечуються засобами індивідуальної корекції в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 42 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); в редакції Закону [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 43. Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

{Назва статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Держава гарантує дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, переважне право на зарахування до закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, під час навчання перебувають на повному утриманні держави і забезпечуються цільовим фінансуванням витрат на їх утримання, умови яких визначаються Кабінетом Міністрів України.

Випускникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти - дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, подається державна матеріальна допомога за нормативами, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Держава гарантує випускникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти - дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, працевлаштування за набутою професією та забезпечення житлом згідно з законодавством.

{Текст статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Стаття 44. Соціальний захист здобувачів освіти, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС

Соціальний захист здобувачів освіти, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, здійснюється згідно з законодавством.

Стаття 44¹. Соціальний захист постраждалих учасників Революції Гідності, учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи

{Назва статті 44¹ із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 2300-VIII від 27.02.2018](#), [№ 2443-VIII від 22.05.2018](#)}

Держава забезпечує особам, визнаним постраждалими учасниками Революції Гідності, учасниками бойових дій, особами з інвалідністю внаслідок війни відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та їхнім дітям, дітям, один із батьків яких загинув (пропав безвісти) у районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних у районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів, а також внаслідок захворювання, одержаного в період участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, дітям, один із батьків яких загинув під час масових акцій громадянського протесту або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час масових акцій громадянського протесту, дітям, зареєстрованим як внутрішньо переміщені особи, у тому числі дітям, які навчаються за денною формою навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, - до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, державну цільову підтримку для здобуття професійної (професійно-технічної) освіти у державних та комунальних закладах освіти.

{Частина перша статті 44¹ із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2300-VIII від 27.02.2018](#), [№ 2443-VIII від 22.05.2018](#)}

Державна цільова підтримка для здобуття професійної (професійно-технічної) освіти надається у вигляді:

повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів освітніх субвенцій державного та місцевих бюджетів;

{Абзац другий частини другої статті 44¹ із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

[пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти;](#)

соціальної стипендії;

безоплатного забезпечення підручниками;

безоплатного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних у державних та комунальних закладах освіти;

безоплатного проживання в гуртожитку;

інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Порядок та умови надання державної цільової підтримки для здобуття професійної (професійно-технічної) освіти зазначеним категоріям громадян визначаються Кабінетом Міністрів України.

{Розділ VIII доповнено статтею 44¹ згідно із Законом [№ 425-VIII від 14.05.2015](#)}

Розділ VIII

ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ

Стаття 45. Поняття і загальні положення

До педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти належать викладачі, педагоги професійного навчання, вихователі, майстри виробничого навчання, старші майстри, старші майстри виробничого навчання, інструктори виробничого навчання, асистенти викладача, асистенти майстра виробничого навчання, методисти, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники фізичного виховання, керівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти, науково-методичних та навчально-методичних установ, їх заступники та інші працівники, діяльність яких пов'язана з організацією і забезпеченням навчально-виховного процесу.

{Частина перша статті 45 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#); із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 5498-VI від 20.11.2012](#), [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Педагогічною діяльністю у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та установах професійної (професійно-технічної) освіти можуть займатися особи, які мають відповідну професійну освіту та професійно-педагогічну підготовку, моральні якості і фізичний стан яких дає змогу виконувати обов'язки педагогічного працівника.

Вимоги до педагогічного працівника визначаються кваліфікаційною характеристикою, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

Для визначення відповідності педагогічного працівника займаній посаді, рівня його кваліфікації проводиться атестація. Періодичність обов'язкової атестації та порядок її проведення встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

Рішення атестаційної комісії є підставою для присвоєння педагогічному працівникові відповідної категорії або звільнення його з роботи у порядку, передбаченому законодавством.

Стаття 46. Підготовка педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти

Підготовка педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється у закладах вищої освіти та на їхніх спеціалізованих факультетах, а також в

індустріально-педагогічних технікумах, коледжах, інженерно-педагогічних закладах вищої освіти.

На посади педагогічних працівників можуть призначатися фахівці виробництва, сфери послуг, які мають вищу освіту і в подальшому здобувають відповідну психолого-педагогічну підготовку.

{Частина друга статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, комунальних - за рахунок коштів місцевого бюджету, а приватних - за рахунок коштів власника.

Стаття 47. Права, обов'язки та соціальні гарантії педагогічних працівників

Права, обов'язки та соціальні гарантії педагогічних працівників визначаються [Законом України](#) "Про освіту" та іншими нормативно-правовими актами.

Держава забезпечує педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти:

щорічну основну відпустку тривалістю не менше 42 календарних днів у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України;

пенсію за вислугу років за наявності стажу безперервної педагогічної роботи не менше ніж 25 років.

На педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, розташованих у сільській місцевості і селищах міського типу, а також пенсіонерів, які раніше працювали педагогічними працівниками у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у цих населених пунктах, поширюються пільги, що надаються спеціалістам сільського господарства та педагогічним працівникам інших закладів освіти, розташованих у цих населених пунктах, згідно з законодавством.

На працівників навчально-виробничих, виробничих підрозділів, навчальних господарств закладів професійної (професійно-технічної) освіти поширюються пільги, що надаються згідно з законодавством працівникам відповідних виробництв.

Стаття 48. Відповідальність педагогічних працівників

Педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти несуть дисциплінарну, адміністративну, кримінальну відповідальність згідно з законодавством.

Розділ IX

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Стаття 49. Відносини власності в галузі професійної (професійно-технічної) освіти

Засновник закріплює за закладами професійної (професійно-технічної) освіти державної або комунальної форми власності та установами професійної (професійно-технічної) освіти об'єкти права власності, які належать засновнику на праві власності або орендовані ним у інших власників.

{Частина перша статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Об'єкти права власності закріплюються засновником за закладом професійної (професійно-технічної) освіти державної або комунальної форми власності або установою професійної (професійно-технічної) освіти на праві оперативного управління.

{Частина друга статті 49 в редакції Закону [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Заклади освіти та установи професійної (професійно-технічної) освіти несуть відповідальність перед засновником за збереження та використання за призначенням закріпленого за ними майна. Контроль за використанням цього майна здійснюється засновником.

Майно (об'єкти, споруди, основні фонди) закладів освіти і установ професійної (професійно-технічної) освіти, що перебувають у державній або комунальній власності, може вилучатися засновником лише за умови подальшого використання цього майна і коштів, одержаних від його реалізації, на розвиток професійної (професійно-технічної) освіти.

{Частина четверта статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

У разі ліквідації закладів професійної (професійно-технічної) освіти державної або комунальної форми власності та установ професійної (професійно-технічної) освіти їх майно (об'єкти, споруди, основні фонди) та кошти, одержані від його реалізації, використовуються на розвиток професійної (професійно-технічної) освіти.

{Частина п'ята статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

{Частину шосту статті 49 виключено на підставі Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

У разі ліквідації закладів професійної (професійно-технічної) освіти, заснованих на приватній формі власності, грошові кошти та інше майно, що належать їм на праві власності, використовуються у порядку, визначеному статутом закладу освіти.

{Частина сьома статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

Стаття 50. Фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти та установи професійної (професійно-технічної) освіти здійснюють фінансову діяльність відповідно до [Закону України "Про освіту"](#), цього Закону, а також інших нормативно-правових актів.

Фінансування професійної підготовки кваліфікованих робітників (первинної професійної підготовки), соціальний захист здобувачів освіти та педагогічних працівників у державних або комунальних закладах професійної (професійно-технічної) освіти, у межах обсягів державного та/або регіонального замовлення, здійснюються на нормативній основі за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів.

{Частина друга статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 309-VI від 03.06.2008](#), [№ 5498-VI від 20.11.2012](#), [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

{Щодо дії частини другої статті 50 див. Закони [№ 489-V від 19.12.2006](#), [№ 107-VI від 28.12.2007](#) - пункт про зупинення дії визнано неконституційним згідно з Рішенням Конституційного Суду [№ 10-пн/2008 від 22.05.2008](#)}

Встановлені нормативи фінансування є гарантованою межею, нижче якої не може здійснюватися фінансування підготовки робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Держава забезпечує своєчасність відповідних виплат і надання пільг здобувачам освіти і педагогічним працівникам державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Установи професійної (професійно-технічної) освіти та заклади професійної (професійно-технічної) освіти інших форм власності утримуються за рахунок коштів відповідних засновників.

Обсяги бюджетного фінансування державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти не можуть зменшуватися або припинятися за наявності інших джерел фінансування.

Атестовані заклади професійної (професійно-технічної) освіти інших форм власності можуть фінансуватися з Державного бюджету України за умови отримання ними державного замовлення на первинну професійну підготовку молоді.

Не використані в поточному році бюджетні та позабюджетні кошти не можуть бути вилучені з рахунку державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти чи установи професійної (професійно-технічної) освіти, крім випадків, передбачених законодавством.

П'ятдесят відсотків заробітної плати за виробниче навчання і виробничу практику здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти направляється на рахунок закладу освіти для здійснення його статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист здобувачів освіти, проведення культурно-масової і фізкультурно-спортивної роботи.

{Частина дев'ята статті 50 в редакції Закону [№ 1158-IV від 11.09.2003](#)}

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти користуються податковими, митними та іншими пільгами згідно з законодавством.

Фінансування професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб з особливими освітніми потребами здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 50 доповнено частиною одинадцятою згідно із Законом [№ 2541-VIII від 06.09.2018](#)}

Стаття 51. Додаткові джерела фінансування закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Додатковими джерелами фінансування закладу професійної (професійно-технічної) освіти є кошти, одержані за:

професійну підготовку кваліфікованих робітників (первинну професійну підготовку) понад державне замовлення, професійне (професійно-технічне) навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників відповідно до договорів, укладених з юридичними та фізичними особами;

{Абзац другий частини першої статті 51 в редакції Закону [№ 5498-VI від 20.11.2012](#)}

надання додаткових платних освітніх та інших послуг, [перелік](#) яких визначається Кабінетом Міністрів України.

{Абзац третьої частини першої статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5498-VI від 20.11.2012}

Інші додаткові джерела фінансування закладу професійної (професійно-технічної) освіти визначені Законом України "Про освіту".

Кошти, одержані закладом професійної (професійно-технічної) освіти за рахунок додаткових джерел фінансування, що передбачені цією статтею, використовуються ним на діяльність, передбачену статутом.

Розділ X МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 52. Міжнародне співробітництво в системі професійної (професійно-технічної) освіти

Органи управління освітою, установи професійної (професійно-технічної) освіти, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, їх засновники мають право укладати договори про співробітництво, встановлювати відповідно до законодавства прями зв'язки з закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями, фондами тощо.

Держава сприяє міжнародному співробітництву установ професійної (професійно-технічної) освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, виділяє їм відповідні валютні асигнування, звільняє від оподаткування, сплати мита та митного збору за навчальне, виробниче обладнання та приладдя, яке надходить з-за кордону і призначене для використання у навчально-виробничих цілях.

Стаття 53. Зовнішньоекономічна діяльність у галузі професійної (професійно-технічної) освіти

Органи управління освітою, установи професійної (професійно-технічної) освіти, державні заклади професійної (професійно-технічної) освіти та їх засновники мають право відповідно до законодавства здійснювати зовнішньоекономічну діяльність на основі договорів, укладених ними з іноземними юридичними, фізичними особами, а також мати власний валютний рахунок.

Валютні, матеріальні надходження від зовнішньоекономічної діяльності використовуються установами професійної (професійно-технічної) освіти, закладами професійної (професійно-технічної) освіти для забезпечення їх власної статутної діяльності.

Розділ XI ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ "ПРО ПРОФЕСІЙНУ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНУ) ОСВІТУ"

Стаття 54. Відповідальність за порушення Закону України "Про професійну (професійно-технічну) освіту"

Посадові особи і громадяни, винні в порушенні Закону України "Про професійну (професійно-технічну) освіту", несуть відповідальність згідно з законодавством.

Розділ XII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. Кабінету Міністрів України до 1 липня 1998 року:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законодавчих актів України, що впливають з цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону;

розробити і затвердити відповідні нормативно-правові акти, передбачені цим Законом.

Президент України	Л.КУЧМА
м. Київ 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР	